



Sisäministeriö
Rajavartio-osasto

28.05.2015

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 4.5.2015, OM 17/41/2014 (OM017:00/2014)

Uhridirektiivin täytäntöönpano

Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto on pyytänyt Rajavartiolaitoksen esikunnalta lausuntoa uhridirektiivin täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä (OM 30/2015). Mietinnössä on katsottu voimassa olevan kansallisen lainsäädännön pitkälti täyttävän rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevan direktiivin (2012/29/EU) vaatimukset, mutta edellyttävän joiltakin osin vielä lainsäädännön täydentämistä. Mietinnössä ehdotetaan muutoksia muun ohella esitutkintalakiin (805/2011) ja oikeudenkäymiskaareen (4/1734).

Sisäministeriön rajavartio-osasto pitää kannatettavana direktiivin tavoitetta parantaa rikoksen uhrin asemaa ja suojelun tasoa koko Euroopan unionin alueella. Rajavartio-osasto lausuu asiassa seuraavaa:

Ehdotetuilla esitutkintalain säännöksillä laajennettaisiin muun ohella esitutkintaviranomaisten ilmoitusvelvollisuuksia asianomistajalle hänen asemansa parantamiseksi erityisesti rikosoikeudellisessa menettelyssä. Mietinnössä ehdotetaan myös esitutkintalain 11 lukuun lisättäväksi uusi 9 a § koskien esitutkintaviranomaisen velvollisuutta tehdä asianomistajasta henkilökohtainen arviointi asianomistajan erityisten suojelutarpeiden määrittämiseksi esitutkinnassa tai oikeudenkäynnissä. Lisäksi esitutkintalain 7 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 § erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelusta.

Rajavartiolaitoksen tutkittavista rikosasioista säädetään rajavartiolain (578/2005) 42 §:ssä. Edellä mainitun säännöksen 1 momentin 3 kohdan mukaisesti Rajavartiolaitos tutkii muun muassa rikoslain (39/1889) 8 ja 8 a §:ssä tarkoitettua laittoman maahantulon järjestämistä ja siihen liittyvää rikoslain 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä tarkoitettua ihmiskauppaa tai muuta rikoslain 25 luvussa tarkoitettua vapauteen kohdistuvaa rikosta. Edellä mainituista rikoslain 25 luvun rikoksista Rajavartiolaitos on käytännössä tutkinut rikostorjuntansa ydinalueelle kuuluvia ihmiskaupparikoksia. Muut Rajavartiolaitoksen tutkimat rikosasiat ovat useimmiten olleet sellaisia, joissa ei ole asianomistajaa lainkaan.



Rajavartiolaitoksen tutkimista rikoksista erityisesti ihmiskaupparikokset ovat luonteeltaan sen kaltaisia tekoja, joissa asianomistajalla voi ilmetä erityisen suojelun tarvetta. Näissä tilanteissa tulisi harkittavaksi myös mietinnössä ehdotetun esitutkintalain 7 luvun 21 §, jossa säädettäisiin kuulustelutiloja ja kuulustelijan henkilöä koskevista mahdollisista erityistoimenpiteistä erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelussa.

Rajavartio-osasto pitää erityisesti käytännön toiminnan kannalta perusteltuna, että ehdotetun esitutkintalain 7 luvun 21 §:n soveltamisen edellytyksenä on myös, ettei se merkittävästi viivyttäisi asian käsittelyä tai siitä aiheutuisi muuta haittaa. Kaikissa Rajavartiolaitoksen esitutkintaa suorittavissa raja- ja merivartiostoista ei ole tällä hetkellä käytettävissä naispuolista tutkijaa kuulustelujen suorittamiseksi. Myös kuulustelutiloja koskevat vaatimukset edellyttävät osin erityisjärjestelyä nykyisellään käytössä oleviin tiloihin. Säännöksessä mainittuja kuulusteluja voidaan kuitenkin arvioida olevan suhteellisen vähän Rajavartiolaitoksen suorittamissa esitutkinnoissa. Lisäksi erityisten kuulustelutilojen käyttömahdollisuutta voidaan tarpeen mukaan tiedustella myös poliisilta ja naispuolisen kuulustelijan vaatimus voitaneen toteuttaa tarvittaessa myös poliisille suoritettavan virka-apupyynnön kautta.

Kokonaisuutena arvioiden mietinnössä ehdotettujen uhridirektiivin täytäntöönpanoon liittyvien lainsäädäntömuutosten vaikutusten voidaan arvioida jäävän Rajavartiolaitoksen osalta, tutkittavien rikosten laatu huomioiden, huomattavasti vähäisemmiksi, kuin esimerkiksi poliisilla. Rajavartio-osasto pitää kuitenkin erittäin tärkeänä uhridirektiivin toimeenpanoon liittyvän koulutuksen järjestämistä siten, että voidaan varmistaa viranomaisten yhdenmukaiset toimintatavat ja menettelyt rikoksen uhrin oikeuksien, tuen ja suojelun turvaamiseksi.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kenraalimajuri

Ilkka Laitinen

Rajavartioylitarkastaja
Varatuomari

Silja Hallenberg

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Rajavartiolaitos 28.05.2015 klo 12.36. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

TIEDOKSI RVLE oikos ja rmos